

Els Forats

Capolat

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Des de la masia del Grau cal creuar el torrent i baixar seguint un estret camí pel marge esquerra de la cinglera de pedra tosca formada pel salt de l'aigua.
Emplaçament	La balma està situada en el marge esquerra de l'anomenat Salt del Grau, a pocs metres del corrent d'aigua.
Alçada:	920
Coordenades:	
Latitud:	42.08824
Longitud:	1.79882
UTM Est (X):	400658
UTM Nord (Y):	4660272

Classificació

Número de fitxa	08045 - 168
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Modern Contemporani
Segle	XVIII-XIX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08044A003000130000SB
Autoria de la fitxa	Pol Navarro Costa - Societat d'Arqueologia del Berguedà
Data de registre de la fitxa:	dj., 07/04/2022 - 13:38

Descripció

Es tracta de dues balmes orientades al sud amb construccions en el seu interior. L'edifici situat a llevant i destinat a habitatge és el més interessant i arquitectònicament més complex. Es tracta d'un hàbitat amb planta baixa i planta pis que està parcialment excavat en el terreny natural (pedra tosca).

Les edificacions situades a ponent, aprofiten dos balmats contigus formant dos àmbits diferenciats, compartimentats i diferenciats amb murs de pedra sorrenca i tosca. Es localitzen senyals de sutge en el sostre però no en els murs, per això creiem que aquests espais en un primer moment eren hàbitats i posteriorment es van destinar a corts i estables.

Entre les dues edificacions esmentades és visible una fornícula excavada en la paret de la cinglera on sembla que hi haurien les conilleres. A ponent dels balmats, prop del salt d'aigua, són visibles restes d'estructures molt arrasades que podrien correspondre a annexos d'un antic molí.

En destaquem alguns aspectes de l'estructura:

Els murs són fets amb pedra tosca i pedra sorrenca unida amb fang. Destaca la presència important de guix com a material constructiu, com a element de revestiment de les parets naturals. Tot i el seu mal estat de conservació, s'observa que les obertures són de mida petita, el marc exterior de les obertures està fet amb pedra tosca i, en algun cas, la llinda és de fusta.

Els sostres són cairats entre el mur de tanca i el fons de la balma unida per un encofrat de guix barrejat amb fragments de teula i maó. La coberta en gran part era la pròpia tosquera on està excavat l'habitatge. En algun lloc molt concret hi havia una petita coberta de teula àrab per evitar, probablement, l'acció del vent.

Observacions:

Dins dels forats, hi trobem un forn de pa datable del segle XIX. La boca està formada per una llinda d'arc rebaixat amb dos muntants de pedra sorrenca, un per banda, que es recolzen sobre un ampit del mateix material tallat toscament. El forn té la base feta amb lloses de pedra sorrenca, la part baixa de la cúpula és amb pedres sense treballar i la part alta és amb maó massís dret i de cantell.

A pocs metres en direcció a ponent es troben dues balmes obrades contigües. La oriental mostra una planta semicircular i està compartimentada en tres àmbits irregulars separats per dos murs mitgers amb entrades independents, els murs són fets amb pedra sorrenca i alguna tosca. El mur exterior tapa tota la obertura, els interiors només a mitja alçada. En l'àmbit oriental és visible una fossa excavada en el terra de la que, sense una excavació arqueològica, no es pot precisar la seva funció.

L'occidental forma un únic espai, es tracta d'una cavitat rocosa de planta aproximadament semicircular amb una façana construïda amb blocs de pedra i fang. Té una porta d'accés al centre. En les dues balmes és visible molta sutja en el sostre, sense fer-se present en els murs. Per això, probablement, es van fer servir com a hàbitat en algun moment que no és possible determinar sense una excavació arqueològica.

Història

Si bé no s'ha fet cap exploració arqueològica de l'indret, creiem que per la seva orientació i el fet d'estar propera a un corrent d'aigua i a una via de comunicació, hi ha la possibilitat d'haver estat usada com a

habitatge o refugi en temps Prehistòrics i possiblement també en l'Edat Mitjana.

En la documentació apareix esmentada per primera vegada en el Registre d'Hipotèques l'any 1781, quan Martí Julió, pagès del Casó, del terme de Sant Martí de Coforb, ven al quitar a Maria Costa i Julió, muller d'Antoni Costa, pagès d'Avià, la balma del Casó i diverses peces de terra pel preu de 47 lliures.

L'any 1863 tornem a documentar les balmes -o forats- del Grau, apareixent ja com a derruïdes. També es documenta un hort anomenat "*Hort del Julió*", davant les dites balmes.

L'anàlisi de l'edifici senyala dos moments constructius:

Segle XVIII: possiblement d'aquesta època data la construcció de l'àmbit meridional. Inicialment deuria constar d'un sol nivell sense compartimentació interna, els senyals de sutge en una escletxa, on actualment es troba el passadís, indicaria que en aquest moment la llar de foc estaria situada en aquest indret.

Segle XIX: s'amplia la casa excavant l'àmbit septentrional i amb la construcció d'un nivell superior. A planta baixa es canvia la distribució de l'àmbit primitiu amb la construcció d'envans de compartimentació i una escala d'accés a la planta pis, la llar de foc es trasllada a l'angle meridional on es construeix un banc escó de pedra. Es forada un estret passadís que permetrà una comunicació amb el nou àmbit excavat que es dedicarà a pastador i forn. En el primer nivell i sobre l'àmbit primitiu es compartimenta l'espai amb la construcció de dos envans. Es forada la roca amb la construcció d'un passadís que conté una curta escala per accedir a l'habitació de sobre el pastador i el forn.

Bibliografia

CASACUBERTA, A., CUNILL, J., SÁNCHEZ, J. (2022). Història dels masos del Municipi de Capolat. Inèdit.

CORTÉS, Maria del Agua (2018). La Masia a la Catalunya Central. Evolució, tipologies i espais. FARELL

SOCIETAT D'ARQUEOLOGIA DEL BERGUEDÀ (2004). Inventari i Catalogació del Patrimoni Cultural moble i immoble del Municipi de Capolat. Inèdit.

